

sospites, arran precisament de la detecció d'esclètxes en els sistemes d'aquests mestres de la sospita (p. 150). Finalment, Sánchez Pascual, lamenta —en contraposició a Torralba— la denominació *ricoeuriana* de «mestres de la sospita» perquè l'entén com un exemple de «formulació química» que no sempre és vàlida i necessària en la filosofia (p. 151) i exposa la provocadora interpretació de la mort de Déu com un «acte» netament cristià, ja que no només significa que Déu ha de morir per salvar l'home, sinó que, fonamentalment, exhorta el cristià a ser ell mateix (p. 155).

El llibre de Torralba tracta, doncs, del fet mateix de la «sospita», una actitud exis-

tencial envers qualsevol enunciat de la vida que té molt a veure amb l'exercici filosòfic com a tal. Per això, podem dir que el llibre és un escrit que, més enllà de la simplificació i del to excessivament pedagògic que de vegades constatem, ens recorda, especialment en la seva primera part, la referència inestimable que és la *sospita*. Quelcom especialment ineludible si es vol fer filosofia, i per l'abastiment de nous elements eidètics suggerents que remoguin el conformisme *liquid* en el qual el món contemporani s'ha instal·lat.

Miquel Seguró

Facultat de Filosofia
Universitat Ramon Llull

TRIAS MERCANT, Sebastià (2007)

El crèdit del discurs filosòfic

Palma de Mallorca: Documenta Balear, 175 p.

Sempre és bo girar la vista cap enrere, per adonar-nos d'allà on venim. La pobresa intel·lectual i espiritual que va caracteritzar la comunitat filosòfica de les nostres terres fa no més de mig segle, avui ja fermament superada, ha de ser una fita per orientar-nos millor i evitar caure en les mancances i errors d'antuvi. Aquest llibre del Dr. Trias esdevé el testimoni d'una època en la qual, a Espanya, molt poca gent dominava la filosofia analítica i gairebé es desconeixia l'obra dels *maîtres-à-penser* de la filosofia francesa.

El Dr. Trias es doctorà el mateix any en què van ser escrits els articles (1971) d'aquest recull que ara presentem, temps en el qual ell i els altres deixebles del professor Emilio Lledó (Ramon Valls Plana, Josep Montserrat Torrents, Raúl Gabás...) omplien, des de Barcelona, buits historiogràfics importantíssims. De Valls Plana es pot dir pràcticament que inaugurà la fenomenologia hegeliana a Espanya; de la mà de Montserrat

Torrents rebé un impuls fonamental l'estudi del gnosticisme i la primera filosofia cristiana; també Gabás donà una forta empenta a la recepció de la filosofia alemanya contemporània; Trias Mercant, per la seva part, actualitzà els estudis lul·lians i n'ha estat, des d'aleshores, un dels principals coneixedors arreu d'Europa.

Aquest petit llibre és un testimoni d'aquella època. D'una època en la qual els estudis de Marcuse, Foucault, Derrida, etc., eren una novetat en el món de les idees i encara no havien estat traduïts. El Dr. Trias, l'any 1971, va fer una tasca molt meritòria, perquè ja en aquell moment la seva lectura va ser adequada i ponderada, precisant l'abast de cada obra, subratllant la seva importància, destriant les idees més importants i oferint-les al públic no expert.

L'obra que ressenyem està formalment dividida en dos apartats, el primer dit *La desconstrucció* i un segon titulat *Lògiques múltiples*. El primer és més influït, com és obvi, per Derrida, Lévi-Strauss i Foucault, en diàleg fructífer amb Marcuse i els altres marxistes de Frankfurt, i també amb els analítics, fonamentalment Wittgenstein. El segon apartat rep les mateixes influències, i es mostra més proper a autors marxistes més o menys ortodoxos, tals com Lefebvre o Schaff, avui un xic oblidats. La triadella d'autors, tot així, és molt important, i mostra el bessó dels problemes de l'època, en les seves dues tendències més importants: la que pretén desplaçar la metafísica per poder estudiar amb més profunditat el llenguatge, o la que creu que cal estudiar profundament el llenguatge per fer-ne una nova metafísica. Qüestions de tal abast són servides —ben espigolades i destriades— al lector, de qui s'espera, això sí, un esforç intel·lectual.

El mèrit d'aquesta labor queda encara més engrandit quan sabem que aquests breus articles, vinculats a les relacions entre el llenguatge i la filosofia, varen ser publicats en un periòdic. Amb quina senzillesa s'hi exposen algunes de les idees de Foucault o de Derrida! Poques vegades la filosofia ha estat explicada amb més encert. El mèrit del professor Trias és saber conjuminar la claredat expositiva amb la precisió. Tal volta això sigui una mostra incipient del que ha estat el seu doble mestratge, barceloní i mallorquí, històric i antropològic, a la Facultat i a l'Institut.

La filosofia no es presta excessivament a la seva divulgació, i molts dels autors que el Dr. Trias comenta, encara avui són un patrimoni exclusiu dels estudiosos de la filosofia (i no de tots ells). Divulgar la filosofia per al professor Trias és fer filosofia, i el quefer més important de la filosofia del moment era —com és encara a dia d'avui— reconèixer que l'ésser humà està fet de llenguatge. No resulta gens fàcil explicar en els nostres dies de la

societat del coneixement, la nostra naturalesa radicalment lingüística, però més encara ho va ser als anys setanta, en els quals el jove doctor compartia amb els pocs lletraferits provincians unes reflexions ajustades, el cabal de les quals encara roman incòmode i perenne. En l'època de la *modernitat líquida* resulta gairebé impossible escriure tractats sòlids que puguin durar anys i més anys. Més ens sorprèn aquest recull d'articles periodístics, gènere avui tan menystingut, que sap desgarnar de forma tan magistral i alhora interrogativa els principals problemes de la filosofia del moment.

El tema lingüístic és tractat des de múltiples perspectives (sociològica, antropològica, històrica, moral...). L'autor clàssic de referència és Plató; un Plató, però, pensat des de Derrida. Els articles, en canvi, bandegen sovint al seu deixeble Aristòtil, i es fixen un altre cop en el criticisme kantian. Un Plató i un Kant vistos a la llum de la filosofia analítica (semàntica i pragmàtica), de l'estructuralisme, de l'existencialisme i de la filosofia de la diferència (vegeu, per exemple, *Interpretació i llenguatge filosòfic*, p. 53).

Els articles tenen un sentir històric, però la seva actualitat no s'ha vist gairebé afectada. Aquesta és la diferència entre el dilettantisme filosòfic d'un doctor nouvingut i la humilitat interrogativa d'un jove professor com Sebastià Trias, que comparteix els seus dubtes i cavil·lacions aprofitant-ne el vessant més planer, i a partir d'aquí, fent mengívola l'actualitat filosòfica de més interès.

Confessa amb certesa el professor Trias que l'enfocament dels temes, després de gairebé quaranta anys, ha canviat molt. Avui ja ha passat un poc la febre de la filosofia del llenguatge, però no la de la filosofia de la ment, tema que els articles publicats en el llibre ja anticipaven. El marxisme també és una tendència filosòfica a la baixa, però alguns dels seus representants com Marcuse o Adorno ben segur que mai passa-

ran. Les afirmacions que conté *El crèdit del discurs filosòfic* són idees ben pensades i que deixen en entredit algunes de les planes d'opinió dels nostres temps. És un orgull per a un professor que les seves reflexions s'aguantin amb cara i ulls després de gairebé quaranta anys. A la darrera plana del llibre trobem les referències dels articles en els quals aquestes idees van ser exposades amb major abast: pocs articles a l'Espanya del moment aportaren tants elements nous a l'antropologia, a la filosofia del llenguatge i a la filosofia teòrica.

Val la pena, per tant, de llegir aquesta obra per aproximar-nos a un passat no tan llunyà en el temps, però sí en la mentalitat. En les seves pàgines podem trobar afirmacions d'actualitat i d'altres que ens fan pensar en allò que s'ha esdevingut en els darrers quaranta anys. *El crèdit del discurs filosòfic* queda com a model de divulgació filosòfica i com un bocinet, humil però ferm, de la construcció de la filosofia en el nostre país.

Rafael Ramis Barceló
Universitat Pompeu Fabra